

POSTĘPOWANIE CYWILNE – WPROWADZONE I PROJEKTOWANE ZMIANY 2019

**redakcja naukowa
Grzegorz Jędrejek, Sławomira Kotas
Filip Manikowski**

POSTĘPOWANIE CYWILNE – WPROWADZONE I PROJEKTOWANE ZMIANY 2019

redakcja naukowa
Grzegorz Jędrejek, Sławomira Kotas
Filip Manikowski

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

SERIA **MONOGRAFIE**

Stan prawny na 31 marca 2019 r.

Recenzent

Dr hab. Kinga Flaga-Gieruszyńska, prof. Uniwersytetu Szczecińskiego

Wydawca

Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący

Joanna Olówek

Opracowanie redakcyjne

ERGO – Katarzyna Rybczyńska

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Łamanie

Studio Grafiki Komputerowej Andrzej Gudowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2019

ISBN 978-83-8160-607-3

ISSN 1897-4392

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Wstęp.....	13
Grzegorz Jędrejek Kilka uwag dotyczących planowanych zmian przez Ministerstwo Sprawiedliwości w cywilnym postępowaniu rozpoznawczym.....	15
Joanna May Zarzut potrącenia w procesie cywilnym w obliczu nadchodzących zmian w kodeksie postępowania cywilnego	26
Piotr Gil Oznaczenie wykonalności jako nowy element pozwu – wybrane zagadnienia	47
Paweł Banul Obowiązkowa odpowiedź na pozew po zmianach w postępowaniu cywilnym zwyczajnym	63
Filip Manikowski Oczywista bezzasadność powództwa – uwagi na tle projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw	79

Sławomira Kotas Realizacja zasady szybkości postępowania w polskim procesie cywilnym w świetle projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw	99
Magdalena Skibińska Dowód z zeznań świadka w świetle projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 8.01.2019 r.	119
Adrian Borys Umowy dowodowe i ich praktyczne wykorzystanie w perspektywie projektowanych zmian kodeksu postępowania cywilnego	142
Krzysztof Waszak Instytucja wyłączenia sędziego w świetle nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego	158
Ariel Axel Sławiński Reforma kosztów procesu w postępowaniu cywilnym	173
Dagmara Gut Wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem w świetle planowanej nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego	186
Krzysztof Drozdowicz Wpływ zmian w przepisach o apelacji na rozpoznanie sprawy przed sądem drugiej instancji.....	199
Jolanta Kotfasińska Środki zaskarżenia w świetle projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 8.01.2019 r.	211

Bartosz Mielczarek Ocena projektu zmian przepisów kodeksu postępowania cywilnego w zakresie likwidacji sądu w postępowaniu ze skargi kasacyjnej	226
Janusz Roszkiewicz Wybrane problemy dotyczące stosowania skargi nadzwyczajnej	240
Aleksandra Syryt Prawo do rzetelnej procedury a nadzwyczajne środki zaskarżenia w kodeksie postępowania cywilnego – perspektywa orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego	279
Izabella Gil Pojęcie sprawy gospodarczej i odrębności postępowania w sprawach gospodarczych według projektowanych zmian kodeksu postępowania cywilnego	296
Jakub Dorosz-Kruczyński Zmienić czy wyrzucić? Co dalej z postępowaniem odrębnym w sprawach ubezpieczeń społecznych?	311
Paulina Zaborowska Postępowanie uproszczone w świetle projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 8.01.2019 r.	328
Paweł K. Domagała Wpływ nowelizacji procedury cywilnej na postępowania z zakresu bezumownego korzystania z cudzej nieruchomości w związku z posadowieniem urządzeń przesyłowych	347
Barbara Cis Zasady dochodzenia roszczeń w postępowaniu grupowym w świetle dokonanych i projektowanych zmian	362

Dariusz Szenkowski Zasada <i>fair trial</i> w kontekście prawa do obrony i kontroli instancyjnej w postępowaniu przed sądem II instancji na przykładzie spraw rodzinnych i opiekuńczych w Polsce.....	387
Łukasz Osiński, Paweł Pierzyński Uchylenie się od polubownego rozwiązania sporu według projektu nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego.....	412
Marcin Białecki Mediacja w sprawach o wydanie dziecka na podstawie konwencji haskiej z 25.10.1980 r. dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę – uwagi na tle obowiązujących przepisów i proponowanych zmian w zakresie wprowadzenia instytucji organizacji postępowania	426
Paweł Bobrowicz Alternatywne metody rozwiązywania sporów z perspektywy poklasycznej koncepcji procesu	440
Elżbieta Szczepanowska Nowelizacja przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w kodeksie postępowania cywilnego wchodząca w życie 1.01.2019 r.....	459

Wykaz skrótów

Akty prawne

- EKPC – europejska Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284)
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1025 ze zm.)
- k.p.a. – ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 2096 ze zm.)
- k.p.c. – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1360 ze zm.)
- k.p.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1987 ze zm.)
- k.r.o. – ustawa z 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 682 ze zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- p.p.s.a. – ustawa z 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2018 r. poz. 1302 ze zm.)
- projekt – rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 8.01.2019 r., VIII kadencja, druk sejm. nr 3137, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/166CCC44490F3965C1258384003CD40A/%24File/3137.pdf> (dostęp: 11.03.2019 r.)

- u.k.s.c. – ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 300 ze zm.)

Czasopisma i publikatory

- Annales UMCS – Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska
AUW – Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo
Biul. SN – Biuletyn Sądu Najwyższego
CP-H – Czasopismo Prawno-Historyczne
Dz.U. – Dziennik Ustaw
Dz.Urz. UE – Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
M.P. – Monitor Polski
M. Praw. – Monitor Prawniczy
NP – Nowe Prawo
OSA – Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSNAPiUS – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNKW – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNP – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OSP – Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA – Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
OTK-B – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria B
PiP – Państwo i Prawo
PPC – Polski Proces Cywilny
Prok. i Pr.-wkł. – Prokuratura i Prawo – wkładka
Prz. Leg. – Przegląd Legislacyjny

Prz. Sejm.	– Przegład Sejmowy
PS	– Przegład Sądowy
PiP	– Państwo i Prawo
Pr. Spółek	– Prawo Spółek
PPK	– Przegład Prawa Konstytucyjnego
PWS	– Problemy Wymiaru Sprawiedliwości
Rej.	– Rejent
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SC	– Studia Cywilistyczne
SP	– Studia Prawnicze
SP-E	– Studia Prawno-Ekonomiczne
ZN KUL	– Zeszyty Naukowe KUL

Inne

ADR	– alternatywne formy rozwiązywania sporów
ETPC	– Europejski Trybunał Praw Człowieka
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
PGRP	– Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej
SA	– sąd apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
TK	– Trybunał Konstytucyjny
TSUE	– Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
WSA	– Wojewódzki Sąd Administracyjny

Wstęp

Na początku 2018 r. został przedstawiony do publicznej debaty rządowy projekt nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego, opracowany przez zespół specjalistów działający przy Ministerstwie Sprawiedliwości. Proces konsultacji nad projektem datowanym pierwotnie na dzień 27.11.2017 r. był niezwykle długi i owocny. Do dyskusji nad zasadnością proponowanych zmian włączyli się przedstawiciele wielu środowisk, zgłaszając liczne uwagi zgromadzone ostatecznie w ponaddwustronicowym *Raporcie z konsultacji publicznych*¹. Zwieńczeniem prac nad nowelizacją jest rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 8.01.2019 r.², skierowany w chwili powstawania niniejszej monografii do prac legislacyjnych w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej.

W opracowaniu poszczególni Autorzy dokonali oceny projektu nowelizacji i wskazali na kwestie, które w ich ocenie błędnie nie zostały objęte reformą. Ponadto odniesiono się także do innych reform związanych z procedurą cywilną przeprowadzonych w ostatnim czasie, w tym nowelizacji postępowania egzekucyjnego. Autorzy monografii, tak teoretycy, jak i praktycy, zgodnie zaznaczają, że realizacja celu, jakim jest szybkość postępowania sądowego, nie może odbywać się kosztem innych, naczelnych zasad procedury cywilnej. Projektowana reforma winna być dogłębnie przemyślana i przeanalizowana, tak aby w sposób możliwie jak najbardziej kompleksowy uchylała wszystkie wadliwe rozwiązania, nie generując przy tym kolejnych problemów.

---

¹ Zob. <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs/2/12305652/12474234/12474239/dokument358630.pdf> (dostęp: 11.03.2019 r.).

² VIII kadencja, druk sejm. nr 3137, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/166CCC44490F3965C1258384003CD40A/%24File/3137.pdf> (dostęp: 11.03.2019 r.).

Redaktorzy mają nadzieję, że publikacja będzie stanowiła zauważalny element dyskusji nad zmianami polskiej procedury cywilnej. Zmiany takie mają swoją granicę, jaką stanowi funkcjonalność kodeksu. Po jej przekroczeniu, do czego się bardzo szybko zbliżamy, konieczne będzie powstanie nowej kodyfikacji.

Grzegorz Jędrejek*

KILKA UWAG DOTYCZĄCYCH PLANOWANYCH ZMIAN PRZEZ MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI W CYWILNYM POSTĘPOWANIU ROZPOZNAWCZYM

1. Wstęp

W referacie zajęto się propozycjami zmian dotyczącymi przebiegu postępowania rozpoznawczego przedstawionymi przez Ministerstwo Sprawiedliwości¹.

W 2019 r. będzie obchodzona 100 rocznica powstania przedwojennej Komisji Kodyfikacyjnej, a rok temu świętowaliśmy odzyskanie niepodległości. Owoce pracy Komisji zasługują na zdecydowanie pozytywną opinię, co dotyczy także kodeksu postępowania cywilnego z 1930 r. Kodeks ten uniknął podstawowych wad obecnej kodyfikacji, które jeszcze bardziej pogłębia projekt przygotowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

Powtórzone dwa podstawowe błędy, które w odniesieniu do k.p.c. występowały wcześniej, tj. włączenie dogmatyki i judykatury do tekstu prawnego, a także zbędna kazuistyka. Jest oczywiste, że ustawodawca nie jest w stanie uregulować wszystkich stanów faktycznych. Nie ma zresztą takiej potrzeby,

---

*Dr hab. prof. UKSW Grzegorz Jędrejek – kierownik Katedry Postępowania Cywilnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; sędzia Trybunału Konstytucyjnego; członek Państwowej Komisji Wyborczej. Autor wielu publikacji z zakresu postępowania cywilnego i prawa cywilnego.

¹ Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 8.01.2019 r., VIII kadencja, druk sejm. nr 3137, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki-8ka.nsf/0/166CCC44490F3965C1258384003CD40A/%24File/3137.pdf> (dostęp: 11.03.2019 r.).

sforo ustawodawca może korzystać z instytucji odpowiedniego odesłania, a sąd z zastosowania *analogiae legis*.

Ponadto proponuje się wprowadzenie rozwiązań, które, wbrew intencjom projektodawcy, wpłyną na przewlekłość postępowania. Wątpliwości budzą szczególne regulacje dotyczące posiedzenia przygotowawczego stanowiącego nowe rozwiązanie w polskiej procedurze cywilnej.

2. Nadmierna kazuistyka

Przykład zbędnej kazuistyki dotyczy właściwości miejscowej sądu w sprawach dotyczących własności i innych praw rzeczowych. *De lege lata* zgodnie z art. 38 § 1 k.p.c. „Powództwo o własność lub o inne prawa rzeczowe na nieruchomości, jak również powództwo o posiadanie nieruchomości można wytoczyć wyłącznie przed sąd miejsca jej położenia. Jeżeli przedmiotem sporu jest służebność gruntowa, właściwość oznacza się według położenia nieruchomości obciążonej”. W nowym art. 38 projektodawca zawarł katalog spraw o inne prawa rzeczowe na nieruchomości. Zgodnie z nowym brzmieniem przepisu art. 38 § 1 k.p.c.:

„§ 1. Powództwo o:

- 1) własność lub inne prawa rzeczowe na nieruchomości;
- 2) posiadanie nieruchomości;
- 3) roszczenia z art. 231 Kodeksu cywilnego;
- 4) roszczenia z art. 224–228 i art. 230 Kodeksu cywilnego, o ile są związane z nieruchomością

– wytacza się wyłącznie przed sąd miejsca położenia tej nieruchomości. Jeżeli przedmiotem sporu jest służebność gruntowa, właściwość oznacza się według położenia nieruchomości obciążonej”.

Powstaje pytanie, czy powyższy katalog ma charakter zamknięty? Jeżeli tak, to gdzie np. roszczenia związane z wejściem w życie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, np. roszczenia odszkodowawcze. Budowanie katalogu zamkniętego ma tę wadę, że katalog może być niezupełny. Proponowane przepisy nie odpowiadają na pytanie, przed jaki sąd właściwy miejscowo wytacza się powództwo o wynagrodzenie za korzystanie z urządzeń przesyłowych na cudzym gruncie przed ustanowieniem służebności

przesyłu. Użycie formuły ogólnej „powództwo o inne prawa rzeczowe na nieruchomości” pozwala na zastosowanie wykładni elastycznej. Ponadto każda zmiana prawa materialnego prowadząca do przyznania roszczenia dotyczącego nieruchomości skutkować będzie koniecznością zmiany przepisów k.p.c.

Zupełnie niezrozumiały jest nowy § 3 art. 38 k.p.c., który z właściwości wyłącznej czyni właściwość fakultatywną. Proponowany przepis pozostaje w sprzeczności z art. 46 k.p.c. dotyczącym właściwości umownej². Zgodny wniosek stron o przekazanie sprawy innemu sądowi może zostać uznany za umowę dotyczącą właściwości miejscowej, która została uregulowana w art. 46 k.p.c.

Kolejnym przykładem ilustrującym niepotrzebne „uszczerbowienie” przepisu jest art. 152 k.p.c. dotyczący wstępu na posiedzenia jawne. *De lege lata*, zgodnie z powyższym artykułem: „§ 1. Na posiedzenia jawne wstęp na salę sądową mają – poza stronami i osobami wezwanymi – tylko osoby pełnoletnie. § 2. Na posiedzenia niejawne mają wstęp tylko osoby wezwane”. Projektodawca „rozbudował” art. 152, dzieląc go na kilka paragrafów o brzmieniu: „§ 1. Na posiedzenia jawne wstęp na salę sądową mają tylko osoby nieuzbrojone i pełnoletnie. Wymóg pełnoletności nie dotyczy stron, interwenientów ubocznych, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników oraz osób wezwanych. § 2. Przewodniczący może zezwolić na obecność na posiedzeniu jawnym osobom małoletnim oraz osobom obowiązany do noszenia broni. § 3. Na posiedzenia niejawne mają wstęp tylko osoby wezwane. § 4. Przy czynnościach sądu nie mogą być obecne osoby w stanie nielicującym z powagą sądu”.

Z brzmienia przepisu art. 152 § 1 k.p.c. wynika, że profesjonalny pełnomocnik nie musi być pełnoletni. Należy także pamiętać, że przez zawarcie małżeństwa małoletni uzyskuje pełnoletność (art. 10 § 2 k.c.). Ponadto,

---

² Zgodnie z art. 46 k.p.c.: „§ 1. Strony mogą umówić się na piśmie o poddanie sądowi pierwszej instancji, który według ustawy nie jest miejscowo właściwy, sporu już wynikłego lub sporów mogących w przyszłości wyniknąć z oznaczonego stosunku prawnego. Sąd ten będzie wówczas wyłącznie właściwy, jeżeli strony nie postanowiły inaczej lub jeżeli powód nie złożył pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Strony mogą również ograniczyć umową pisemną prawo wyboru powoda pomiędzy kilku sądami właściwymi dla takich sporów. § 2. Strony nie mogą jednak zmieniać właściwości wyłącznej”.

W książce skomentowano zmiany, jakie na przestrzeni ostatnich miesięcy ustawodawca wprowadził bądź planuje wprowadzić do postępowania cywilnego. Przewodnim tematem opracowania jest tzw. duża nowelizacja procedury cywilnej zawarta w rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (nr projektu UD309). Autorzy przeprowadzili dogłębną analizę przedstawionego projektu, zawierającą nie tylko wykładnię przepisów, ale także krytyczne uwagi, m.in. dotyczące:

- sposobów usprawnienia przebiegu procesu cywilnego;
- problemów, z jakimi każdemu prawnikowi przyjdzie się zmierzyć po uchwaleniu nowelizacji;
- konsekwencji, jakie niektóre z projektowych rozwiązań będą nieść dla stron i uczestników postępowania, a także dla biegu postępowania sądowego.

Zwrócono również uwagę na kwestie, które zostały przy nowelizacji pominięte, a zdaniem autorów powinny znaleźć się w ustawie. Poddano pod rozwagę, czy wobec skali nowelizacji właściwszym rozwiązaniem nie byłby nowy Kodeks postępowania cywilnego.

Autorzy poszczególnych opracowań odnoszą się ponadto do kwestii związanych z postępowaniem cywilnym, w tym w szczególności z postępowaniem egzekucyjnym, mediacją oraz skargą nadzwyczajną. W publikacji uwzględniono najnowsze regulacje mające wpływ na postępowanie w sprawach cywilnych, w tym ustawę z:

- 8.12.2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r. poz. 5 ze zm.);
- 22.03.2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. poz. 771);
- 28.02.2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. poz. 770).

Książka przeznaczona jest dla prawników praktyków oraz dla przedstawicieli nauki postępowania cywilnego.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8160-607-3

